

Vastaus Funda Demirin ja 18 muun valtuutetun aloitteeseen Hiekkaharjun Aito avioliito -bänderolli on poistettava

VD/4981/00.02.00.03/2024

TeA/RL/RN/MT

Funda Demiri sekä 18 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vantaan kaupungin tulisi lisätä kaupungin rakentamisjärjestykseen määräys, jonka perusteella rakennusvalvonta voisi ryhtyä toimenpiteisiin, jolla Hiekkaharjun Aito avioliito -bänderolli poistettaisiin.

Vantaan Hiekkaharjussa on ollut Kinaporinkujalla (01370) paritalon edessä jo vuosia esillä Aito avioliito -bänderolli, joka loukkaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia. Aito Avioliito- bänderolli vaihtuu aina aika ajoin, muta niiden sisältö syrjii aina sukupuoli- ja/tai seksuaalivähemmistöjä.

Vantaan kaupungin ei ole tehnyt asialle tarpeeksi, vaikka Vantaalla on tehty yli 4000 allekirjoituksen kerännyt kuntalaisaloite (<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/aloite/21103>), joka on lähetty Vantaan kaupungille. Vantaan kaupunki syyllistyy häirintään laiminlyödessään puutumista asiaan.

Tällä hetkellä Vantaan rakentamisjärjestys ei mahdollista toimenpideluvan vaatimista bänderollien pitkäaikaiseen kiinnitykseen, muta esimerkiksi Helsingissä tilanne on toinen: siellä kahden viikon jälkeen tällainen toimenpidelupa vaaditaan.

Hiekkaharjun bänderollin poistamista puoltaa yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), joka velvoittaa kuntia edistämään yhdenvertaisuutta ja ehkäisemään syrjintää kaikessa toiminnassaan viranomaisina, työnantajina sekä niin palveluiden kuin koulutuksen tuottajina. Yhdenvertaisuuslait koskettavat kunnan koko toimintaa: hallintoa ja päätöksentekoa, kuntalaisia ja heidän palvelujaan sekä kuntaa työnantajana. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakia (8.8.1986/609) voidaan soveltaa myös tilanteisiin, joissa on kysymys sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä.

Tapauksessa ei voida vedota sananvapauteen, koska Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien tuomioissakin katsotaan, että ihmisarvoa loukkaava materiaali ei nauti sananvapauden suojaa.”

Kaupunginvaltuusto 17.6.2024 § 30

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:

- allekirjoitettu Funda Demirin ja 18 muun valtuutetun aloite Hiekkaharjun Aito avioliito -bänderolli on poistettava

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Rakentamislaki (752/2023), joka korvaa nykyisin voimassa olevan maankäyttö- ja rakentamislain, tulee voimaan 1.1.2025. Lisäksi eduskunnassa on tällä hetkellä käsittelyssä ns. rakentamislain korjaussarja,

jonka on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan jo hyväksytyn lain kanssa (HE 101/2024). Rakentamislain myötä rakennuslupa ja toimenpidelupa korvataan yhdellä lupamuodolla, rakentamisluvalla. Lain tavoitteena on ollut yksinkertaistaa lupaprosesseja ja nostaa lupaa edellyttävien rakentamishankkeiden kynnystä (HE 139/2022).

Rakentamislain 42 §:n 1 momentissa on lueteltu kohteet, jotka edellyttävät aina lupaa. Pykälässä mainituista lupaa edellyttävistä rakennuskohteista lähinnä mainoskankaita on momentin 6 kohta, jonka mukaan vähintään 2 neliömetrin suuruinen valaistu mainoslaite edellyttää lupaa. Valaistulla mainoslaitteella tarkoitettaisiin hallituksen esityksen mukaan lukuisista lampuista koostuvaa, sähköistä mainoslaitetta, joten tämän kohdan perusteella ns. banderolleilta ei voida edellyttää lupaa.

Rakentamislain 42 §:n 2 momentin mukaan kunta voi lisäksi rakennusjärjestyksellä täsmentää, milloin kunnassa edellytettäisiin rakentamislupaa tilanteissa, joissa rakentamisella voisi olla vähäistä merkittävämpää vaikutusta alueiden käyttöön, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön tai ympäristönäkökohtiin, rakentaminen edellyttää viranomaisvalvontaa olennaisten teknisten vaatimusten toteutumisen varmistamiseksi tai rakennusvalvonnan on tarpeen valvoa rakennuskohteen rakentamista yleisen edun kannalta. Pykälän tavoitteena on, että kunta tekee harkinnan tämän ns. kaatoluokan käyttämisestä rakennusjärjestyksessään, eikä tekisi tapauskohtaisia harkintaa luvan tarpeesta rakentamishankkeittain.

Rakennusjärjestyksessä voidaan antaa paikallisista oloista johtuvat suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamisen sekä hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kannalta tarpeelliset määräykset. Rakentamislain korjaussarjassa rakentamisjärjestyksestä koskevaa pykälää on esitetty täsmennettäväksi siten, että rakennusjärjestyksen määräykset voivat koskea 42.1 §:n mukaista rakentamislupaa edellyttävän rakennuskohteen rakennuspaikkaa, rakennuksen kokoa ja sen sijoittamisesta sekä rakennuksen sopeuttamista ympäristöönsä. Muun kuin luvanvaraisen rakentamisen osalta rakennusjärjestyksen määräykset voivat koskea muun muassa rakentamistapaa, istutuksia, aitoja, rakennetun ympäristön hoitoa ja vesihuollon järjestämistä (HE 101/2022).

Koska rakentamisluvan lupakynnystä on tarkoitus nostaa, banderollien ja muiden vähäisten hankkeiden määrittäminen rakennusjärjestyksellä luvanvaraiseksi ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena. Rakennusjärjestyksestä laadittaessa on vaikutustenarviointi tehtävä laajasti, eikä lähtökohtaisesti banderolleilla katsota olevan sellaista vähäistä merkittävämpää vaikutusta pykälässä mainittuihin asioihin, minkä vuoksi ne olisi määriteltävä luvanvaraiseksi. Rakentamislain tavoitteena on, että viranomaisresursseja voidaan kohdistaa yleisen edun kannalta merkityksellisiin hankkeisiin. Käytännössä vähäisten hankkeiden luvittaminen ja valvonta merkitsisi tarvetta lisätä viranomaisresursseja.

Lopuksi todettakoon, että rakennusvalvontaviranomaisen toiminta perustuu lakiin, ja sen keskeinen tehtävä on valvoa rakennustoimintaa yleisen edun mukaisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa sen varmistamista, että rakentamisessa noudatetaan sitä koskevaa lainsäädäntöä.

Rakennusvalvontaviranomaisen rooli on ensisijaisesti tekninen ja rakenteellinen, keskittyen rakentamisen terveellisyyteen ja turvallisuuteen, ympäristövaikutuksiin ja kaupunkikuvaan, eikä sillä ole toimivaltaa arvioida ilmaisen sisältöön liittyviä oikeudellisia kysymyksiä, kuten sananvapauden tai yhdenvertaisuuslain noudattamista, koska ne ovat tyypillisesti muiden viranomaisten, kuten tasa-arvovaltuutetun tai yhdenvertaisuusvaltuutetun, toimivaltaan kuuluvia asioita. Samalla on tärkeää korostaa, että vaikka rakennusvalvontaviranomainen ei ole oikea taho arvioimaan banderollien tai muiden viestien sisältöä yhdenvertaisuuslain näkökulmasta, sen toiminnassa noudatetaan aina yhdenvertaisuusperiaatetta. Tämä tarkoittaa, että rakennusvalvontaviranomaisen päätöksenteko ja

toiminta perustuvat objektiivisiin ja lainmukaisiin kriteereihin, joita sovelletaan tasapuolisesti kaikkiin. Yhdenvertaisuuden toteutuminen on olennainen osa viranomaistoimintaa.

Kaupunginhallitus 2.12.2024 § 28

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Funda Demirille ja 18:lle muulle valtuustoaloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginhallituksen puheenjohtaja Sakari Rokkanen esitti kaupunginhallituksen I varapuheenjohtaja Ulla Kaukolan kannattamana asian palauttamista valmisteluun.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta on äänestettävä ja teki seuraavan äänestysesityksen. He, jotka kannattavat käsittelyn jatkamista, äänestävät jaa ja he, jotka kannattavat asian palauttamista, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 3 jaa-ääntä (Lundell, Niikko, Suoniemi) ja 12 ei-ääntä (Karinen, Tammi, Abdi, Räsänen, Kaukola, Rokkanen, Kasonen, Orpana, Raja-Aho, Valtanen, Rämö, Tuomela). Puheenjohtaja totesi, että asia palautetaan valmisteluun.

Päätös:

Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Merkittiin, että perussuomalaisten kaupunginhallitusryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman:
PS kannattaa länsimaisia arvoja ja sananvapautta.

Konsernijohtoon ja elinvoiman toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

1.1.2025 voimaan tulleen rakentamislain yhtenä tavoitteena on lupakynnyksen nostaminen. Kyseisen lain 42 §:ssä on määritetty, milloin rakentamislupa tulee edellyttää (*lupakynnys*). Jos hanke jää annettujen rajojen alapuolelle, ei rakentamislupaa voi edellyttää. Mainoslaitteiden osalta rakentamislain 42 §:n 1 momentin 6)-kohdan mukaan uuden rakennuskohteen rakentaminen edellyttää rakentamislupaa, jos kohde on vähintään 2 neliömetrin suuruinen valaistu mainoslaite. Rakentamislain 42 §:n nojalla rakennuslupaa ei siten vaadita mainoslaitteelta, joka ei ole valaistu eikä mainoslaitteelta, joka on alle 2 neliömetriä. Aito avioliitto -banderolli on mainoslaitteeseen verrattavissa oleva mainoskangas. Se ei ole valaistu, joten kyseisen banderollin ripustamiseen ei tarvita rakennuslupaa.

Voidaanko banderollien ripustaminen tehdä luvanvaraiseksi kunnan rakennusjärjestyksessä? Hallituksen esityksessä laiksi rakentamislain muuttamisesta (HE 101/2024) todetaan, että kunta ei voi rakennusjärjestyksellään määrätä rakentamislain 42 § 1 momentin mukaisista asioista lupakynnystä tiukentavasti, vaikka katsoisi, että rakentamishankkeella olisi vähäistä merkittävämpää vaikutusta alueiden käyttöön, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön tai ympäristönäkökohtiin tai että rakentaminen edellyttäisi viranomaisvalvontaa olennaisten teknisten vaatimusten toteutumisen

varmistamiseksi tai rakennusvalvonnan olisi tarpeen valvoa rakennuskohteen rakentamista yleisen edun kannalta.

Rakennusjärjestyksellä voitaisiin antaa vain sellaisia paikallisista oloista johtuvia suunnitelmallisia ja sopivaa rakentamista, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamista sekä hyvän elinympäristön toteutumista ja säilyttämistä koskevia määräyksiä, jotka eivät muuta 42 §:n 1 momentin mukaista rakentamisluvan kynnystä.

Mikäli rakennusjärjestyksessä määrättäisiin banderollien kaltaiset mainoslaitteet luvanvaraisiksi silloinkin, kun ne eivät ole valaistuja tai kun ne ovat alle 2 neliömetrin kokoisia, korotettaisiin rakennusluvan saamisen kynnystä. Tällä perusteella voidaan todeta, että banderolleja ja muita mainoskankaita ei voida rakennusjärjestyksessä määrätä luvanvaraisiksi.

Edelleen samassa hallituksen esityksessä (HE 101/2024) todetaan, että rakennusjärjestyksen määräykset voivat koskea luvanvaraista rakentamista, kun kyse on rakennuskohteen rakennuspaikasta, rakennuksen koosta ja sen sijoittamisesta ja rakennuksen sopeuttamisesta ympäristöönsä. Muun kuin luvanvaraisen rakentamisen osalta rakennusjärjestyksen määräykset voivat koskea muun muassa rakentamistapaa, istutuksia, aitoja, rakennetun ympäristön hoitoa ja vesihuollon järjestämistä.

Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on ennen kaikkea valvoa teknisiä ja rakenteellisia kysymyksiä. Rakennusvalvonta keskittyy rakentamisen terveellisyyteen ja turvallisuuteen, ympäristövaikutuksiin ja kaupunkikuvaan. Ei ole perusteltua rakennusjärjestyksessä määrätä asioista, joilla on vain vähäinen vaikutus esimerkiksi kaupunkikuvaan, koska tällöin rakennusvalvonnan resursseja käytetään tehottomasti. Luvanvaraisten mainoslaitteidenkaan osalta rakennusvalvonta ei voi ottaa kantaa itse mainostekstin sisältöön, vaan ennen kaikkea siihen, että laite on turvallisesti kiinnitetty rakenteisiin eikä sen valaistus aiheuta haittaa liikenteelle.

Koska rakentamislaki on astunut voimaan vasta tämän vuoden alusta eikä oikeuskäytäntöä ole vielä syntynyt, on oikeudellisesti epäselvää, voidaanko rakennusjärjestyksellä antaa määräyksiä banderollien tyyppisistä mainoskankaista. Helsinki on aiemmin antanut rakennustapaohjeita mainoslaitteista rakennuksissa ja tonteilla. Helsingin rakentamistapaohjeet on sisältänyt määräyksiä myös mainoskankaiden käytöstä. Kyseiset rakentamistapaohjeet eivät ole Helsingissä enää voimassa rakentamislain voimaantulosta 1.1.2025 lukien.

Vaikka on epäselvää, voidaanko rakennusjärjestyksellä tai rakennustapaohjeilla antaa määräyksiä mainoskankaista, on joka tapauksessa selvää, että määräyksiä ei voida antaa mainoskankaan sisällöstä. Täten ainoa tapa kieltää aito avioliitto -banderolli, olisi kieltää kaikenlaisten mainoskankaiden käyttö Vantaalla. Tällaista menettelyä ei voida pitää hyvänhallinnon suhteellisuusperiaatteen mukaisena. Viranomaisen toimenpiteen tulee olla oikein mitoitettu sen tavoitteen kannalta, johon kysymyksessä olevalla toimella pyritään.

Vantaan kaupunki on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin. Tämä on määritelty myös kaupungin strategiassa.

Sananvapaus ei oikeuta syrjintään tai toisen ihmisen kunnian loukkaamiseen. Lainsäädännössä on säädetty rangaistaviksi tietyt teot, joissa tekijä käyttää väärin sananvapauttaan. Sananvapausrikoksista voi tehdä poliisille rikosilmoituksen ja viime kädessä asian ratkaisee tuomioistuin.

Kaupunginhallitus 12.5.2025 § 16

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Funda Demirille ja 18:lle muulle valtuustoaloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginjohtaja täydensi esitystään seuraavasti:

”Vantaan kaupunki on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin. Tämä on määritelty myös kaupungin strategiassa.

Sananvapaus ei oikeuta syrjintään tai toisen ihmisen kunnian loukkaamiseen. Lainsäädännössä on säädetty rangaistaviksi tietyt teot, joissa tekijä käyttää väärin sananvapauttaan. Sananvapausrikoksista voi tehdä poliisille rikosilmoituksen ja viime kädessä asian ratkaisee tuomioistuin.”

Päätös:

Hyväksyttiin täydennetty esitys.

Liite:

- allekirjoitettu Funda Demirin ja 18 muun valtuutetun aloite Hiekkaharjun Aito avioliito - banderolli on poistettava

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)